

BOŽIČ

Dr. Rudolf Steiner, 13.12.1907

Moji ljubi prijatelji!

Če bo prav in dovolj globoko razumljena, bo duhovna znanost vodila človeka spet vedno bolj in bolj v neposredno življenje. Temu se z materialističnim načinom razmišljanja ne bo približal, kot se verjame, pač pa se z njim od njega odtuja.

Da bi karakterizirali poslanstvo antropozofskega gibanja, je bil ta stavek pogosto izgovorjen tu, ali sicer pri taki ali drugačni priložnosti. Človeku sedanjosti se bo zdel čuden, saj so številni sodobniki pač mnenja, da je treba iskati resnično življenje - to kar oni imenujejo »življenje« - čisto drugje kot v tem, kar zmore dati duhovna znanost. Ti tudi menijo, da je antropozofija kar najmanj lahko pozvana, da bi vodila človeka k resnični praksi življenja. To pa kljub temu bo. Bo v malem in bo v velikem. Če se tisti, ki se ukvarjajo z javnimi ali siceršnjimi zadevami pustijo z njo prežeti, bo antropozofija v stanju, rešiti vsa velika vprašanja sedanjosti na način, kot morajo biti rešena, če naj bi človeštvo živelo polno življenje. Vseh tako številnih zmed, vseh nezdravih razmer našega časa, vsega kar imenujejo »vprašanja časa«, vsega, kar skušajo rešiti dandanes iz tega ali onega zornega kota na diletantski način, se bo mogoče lotiti plodno, če se bodo naši sodobniki le pripravljene prežeti z antropozofsko resnico. Danes pa naj se nebi ukvarjali s tem; le dotaknimo se tega.

Danes naj bi se ukvarjali bolj s čustveno stranjo, antropozofsko stranjo občutenja. Pred dušo naj bi bolj postavili misel, kako se mora zdeti naše bivanje pri globljem, čustvenem razumevanju življenja, prav v takem času kot je sedaj, človeku abstraktno, pusto, razumsko in vezano na pojme. V času, ko se približuje eden velikih praznikov, Božič, Velika noč ali Binkošti, vidimo, kako se ljudje držijo zunanje oblike, določene zunanje mere teh praznikov. Od tega, kar so čutili ob takem času v svoji duši naši predniki, pa je prisotno zelo, zelo malo! Tisti globoki, dušo prevevajoči niz občutkov, ki je bil našim prednikom lasten glede na odnos človeka do celega kozmosa in njegovega božanskega temelja. Ta občutek je bil ob takih prazničnih časih posebej živ, saj so bili taki praznični časi za dušo nekaj realnega. Duša je ob takih časih čutila drugače kot ob drugih časih leta.

Današnji človek nima predstav o tem, kaj je prevevalo duše v prejšnjih časih, ko se je ob vedno krajših dnevih približeval konec leta in se je praznovalo rojstvo Kristusa-Jezusa, tudi ne ob vstajenju Kristusa-Jezusa, ko je snežna odeja počasi izginjala iz zemlje in je to, kar je Zemlja skrivala v sebi, spet prišlo na površje. Dozdevno je naše življenje konkretno, v resnici pa so čustva ljudi našega časa abstraktna, razumska, postala so prazna. Ljudje hodijo po

cestah - o božičnem prazniku čutijo komaj še kaj več kot da je praznik daril. Kar čutijo sicer, je le malo povezano s tistimi globokimi čustvi, ki so prevevala naše prednike svojčas. Človek je povezavo z življenjem pač izgubil. Spet doseči to povezavo s čustvi, je nekaj, kar sodi k misiji duhovne znanosti.

Kdor se ukvarja smo s pojmi in idejami, s tem, kar običajno imenujejo svetovni nazor antropozofije - je razumel o antropozofiji še najmanj. Razumel jo je šele tisti, ki ve, da mora postati ves svet čustev in svet občutkov drugačen, če se vživi duhovna znanost v srca in v duše. Ko bo človeka ta intimni odnos do vse obdajajoče narave spet tako prevzel, kot ga lahko prevzame z duhovnoznanstvenim razumevanjem, bo globlji smisel naših praznikov, bo tisto, kar je bilo nekaj časa abstraktno, kar je bilo nekaj časa kar se pomena tiče pozabljeno, spet živo stopilo pred naše duše.

Večkrat smo se ob taki priložnosti ukvarjali z globljim smislom božičnega praznika. Naj to storimo danes še z druge strani. Naj se to zgodi tako, da si najprej pridemo na jasno, kako delujejo antropozofske misli in ideje na naš svet občutkov in kako bodo v resnici iz človeka naredile čisto nekaj drugega kar danes je. Človek bo tako spet vedel kaj pomeni neposredno čutiti, resnično občutiti utrip duhovnega življenja v naravi, toploto, ki gre skozi svet kot toplota duše vseh bitij. Če gleda v zvezdno nebo, je danes zvezdno nebo za človeka zaradi abstraktne astronomije napolnjeno z abstraktnimi snovnimi kroglami vesolja. Te krogle se bodo človeku spet pokazale kot telesa z dušo in duhom. Prostor bo zanj spet prežet z duhovnostjo in duševnostjo. Človek bo ves kozmos čutil kot nekaj toplega, tako, kot čuti na prsih prijatelja. Le da bo duha kozmosa čutil seveda še bolj majestetično in bolj veličastno.

Moji ljubi prijatelji, mi vemo, da samo pri človeku lahko iščemo tako dušo, kot jo v človeku poznamo, individualno dušo, ki živi tako rekoč v posameznem telesu. Pri drugih bitjih, ki nas obdajajo, moramo iskati dušo druge vrste in druge oblike. Tudi živali, ki živijo okoli nas, imajo dušo. Tu, na fizičnem nivoju pa bomo njihovo dušo iskali zastonj. Živalski JAZ, ki ga imenujemo skupinski JAZ, je treba iskati na astralnem nivoju. Cela skupina sorodnih živali, na primer skupina levov, skupina tigrov, vse mačke, vse živalske skupine sorodnih oblik, imajo svojo skupno dušo, skupni JAZ. Ločenost kraja tu na Zemlji pri stvari nič ne menja. Vseeno je, ali je nek lev tu v maneži in drug v Afriki. Vsi levi sodijo skupaj k istemu JAZu, ki ga okultni raziskovalec lahko najde na astralnem nivoju. Ti skupinski JAZi so tam popolne osebnosti. Tako, kot je vaša osebnost popolna tu na fizičnem nivoju, tako je skupinski JAZ popolna osebnost na astralnem nivoju. Kot sodi vaših deset prstov k vaši popolni osebnosti, tako sodijo vsi levi k skupinskemu JAZu levov. Če bi lahko spoznali posamezne skupinske JAZE na astralnem nivoju, bi odkrili, da je najbolj izrazita lastnost skupinskih JAZov modrost, pa četudi se nam posamezne živali na zemlji dozdevajo malo modre. Nihče ne sme sklepati od lastnosti posameznih živali na lastnost skupinskega JAZa, živalske osebnosti na astralnem nivoju. Tako malo kot kažejo vaši prsti na lastnosti vašega individualnega JAZa, tako malo kaže posamezna žival lastnosti svojega skupinskega JAZa. Ti skupinski JAZi delujejo modro, bolj modro, kot si za te posamezne duše živali lahko mislite. To, kar poznate tu kot opravila živali, to povzročajo skupinski JAZi. V naši atmosferi, v okolju naše Zemlje živijo, okoli nas jih lahko najdemo. - Denimo da zasledujete let ptic, kako pri približevanju jeseni odletijo iz severovzhoda proti jugozahodu - in letijo pri približevanju pomladi spet nazaj v svojo domovino, od jugozahoda na severovzhod. Če se vprašate, kdo vodi ta modrosti poln let ptic,

pridete kot okultni raziskovalec pri iskanju posameznih redarjev in vladarjev do skupinskih JAZov posameznih vrst. V vsem živalskem svetu živi astralni JAZ. Ta je na astralnem nivoju prav tako JAZ kot je človeški JAZ tu, le da je mnogo, mnogo bolj moder. Tam, na astralnem nivoju, so kot popolne skupinske osebnosti, ki imajo posamezne člene tu na fizičnem nivoju, mnogo bolj modri JAZi kot so tu fizični ljudje. Vse, kar je modrosti polno urejeno pri posameznih živalih, je razodeta modrost skupinskih JAZov živali. Če vemo, da pri vsakem koraku hodimo skozi bitja, katerih delovanja vidimo, hodimo skozi svet drugače.

Če gledamo sedaj kraljestvo rastlin, ležijo JAZi tega rastlinskega sveta v še višjem svetu kot skupinski JAZi živali. JAZi rastlin ležijo v duhovnem svetu ali Devachanu. V principu je teh JAZov rastlin malo, saj obsegajo posamezni JAZi rastlin mnoge, mnoge posamezne rastline, ki jih imamo na Zemlji, - mnoge vrste. Če iščemo kraj, kjer te rastlinske JAZE prostorsko lahko najdemo, bi prišli v sredino Zemlje. Vsi JAZi rastlin so združeni v središču Zemlje.

Predstava duha JAZa bi bila primitivna, če bi se vprašali, ali imajo vsi ti različni JAZi tudi dovolj prostora. V duhovnem se vse prežema. Kdor tega ne razume, pride do mnenja, ki je predstavljeno sedaj v knjigi, ki jo posebej antropozofom priporočajo. Knjiga sicer govori o duhovnih svetovih, sprašuje pa se, kako da je, če je v času tisočletja živelo trideset milijard ljudi, saj da mora imeti tako veliko število duš v okolju Zemlje malo prostora. S to knjigo je sicer dobro mišljeno, toda hudo trivialno (Neznane sile C. Flammarion).

JAZE rastlin moramo iskati v središču Zemlje. Zemlja sama kot planet je cel organizem. Tako, kot lasje na vašem organizmu, tako so rastline deli organizma naše Zemlje. Rastline, deli organizma naše Zemlje, niso po sebi samostojna bitja, temveč so člani organizma Zemlja. Bolečina in veselje pri rastlinah so bolečina in veselje organizma Zemlje. Spomniti se moramo, kar je bilo pred nekaj tedni že rečeno glede na bolečine in veselje v rastlinskem svetu. Kdor lahko te stvari opazuje, ve, da poškodba rastline v zgornjih delih ni povezana z občutkom bolečine našega organizma Zemlje. Zemlji prinaša občutek ugodja. To je potem tako, kot če pije tele mleko na vimenu svoje kravje matere, kar je prav tako povezano z občutkom ugodja. To, kar raste rastlin ven iz zemlje, je za organizem Zemlje, pa četudi je čvrsto - mogoče primerjati z mlekom živalskega organizma. Ko kosec jeseni kosi, rez košnje, za tistega, ki duhovnoznanstvene ideje zna poglobiti v občutenja duše, ni abstraktno dogajanje. Je dah ugodja, ki gre čez njivo in vsa žetev žita poseje polje z občutki ugodja.

Podobno kot čutimo na prsih prijatelja, se naučimo čutiti z organizmom Zemlje. Če vemo, da pri ruvanju rastline s korenino čuti Zemlja bolečino, spoznamo bolečino Zemlje. Če rastlino izruvamo s korenino, je to za Zemljo bolečina. Ko dobi človek prve sive lase in si, da bi ostal lepši, prve sive lase puli, ga to le boli.

Tako se naučimo čutiti z naravo okoli nas in narava postaja za nas vse bolj duša in duh. Če gremo v kamnolom in delavci tolčejo tam kamenje, za nas, če antropozofske ideje poglobimo v občutja duše, to ni več abstraktno. Ne vidimo le kamenja, ki se lomi iz stene, - da, niti če neko skalo razstrelijo ne ostane to za nas nekaj abstraktnega, pač pa se učimo sočustvovati, čutiti, kaj čuti tam zunaj z dušo in duhom prežeta narava. In nekaj čutimo pri tem, če stojimo pred kozarcem vode in vržemo v vodo nekaj soli ali košček sladkorja in vidimo, kako se sol ali sladkor topita. V tem je duša. Če pa hočemo vedeti, kakšna duša je tam notri, ne

smemo uporabiti običajne analogije. Saj bi človek lahko verjel da naravi povzročča bolečine, če delavec v kamnolomu lomi kamenje. Pa je res prav nasprotno od tega. Kar imenujemo v kraljestvu kamnin razpadanje, povzročča naravi največje veselje, notranji občutek ugodja; in notranji občutek ugodja je tudi, če raztopimo košček sladkorja ali sol v vodi. S tem preveva vodo občutek ugodja raztapljajočih se mineralnih teles. - pri drugih priložnostih je drugače.

Spominjamo se pračasov Zemlje, tistega časa, ko je bila Zemlja ognjeno-tekoče telo in so bili vsi metali in minerali v naši Zemlji raztopljeni. Tako Zemlja ne bi mogla ostati, saj je morala postati prizorišče, na katerem stanujemo, trdno prizorišče, na katerem lahko hodimo. Metali in minerali so se morali iz tekočega elementa strditi, čvrsti so morali postati, morali so se potegniti skupaj. Kar je bilo raztopljeno v tekočem elementu se je moralo strditi, kristalizirati. Podoben proces torej, kot se dogodi v kozarcu, kjer ste stopili sol. Ohladite vodo in videli boste, da se kristali soli iz vode kot čvrsta telesa ločijo. - Če zasledujete občutke, ki se pri tem pojavljajo, so to občutki bolečine v dozdevno mrtvem kraljestvu kamnin. Vse dozdevno uničevanje in razpadanje kraljestva kamnin je za Zemljo občutek ugodja, - vse konsolidiranje, vse strjevanje, vse kristaliziranje se dogaja ob bolečinah. In ob bolečinah so se oblikovale vse kamnine, vsi čvrsti minerali bivališča, po katerem hodimo. To je bil več ali manj slučaj pri strjevanju našega zemeljskega okolja.

Če gledamo na bodočnost razvoja naše Zemlje, si ga moramo misliti tako, da bo čvrsto postalo vedno bolj tekoče, in se bo stopilo. Vse dokler materija Zemlje ne bo postala vedno bolj in bolj fina in se Zemlja na koncu spremeni v to, kar imenujemo »astralna zemlja«. Na mineralne sestavine v prvi polovici našega procesa oblikovanja Zemlje moramo gledati kot na tisto, kar postane ob bolečinah in trpljenju čvrsto prizorišče za naše bivanje, proti koncu pa preveva nastajanje Zemlje vedno bolj blažen občutek ugodja. Vsa Zemlja bo potopljena v občutek ugodja.

Kadar govorijo, izgovarjajo posvečeni v svojih stavkih vedno globoke skrivnosti. Izgovorijo take skrivnosti, da lahko razumemo njihove stavke celo na več načinov, saj je v njih veliko smisla. Pavel, ki je bil eden od posvečenih, je izgovoril stavke, v katerih leži vedno večkratni smisel. Čimbolj daleč pridemo sami v razumevanju kozmosa, duhovnih svetov, tembolj globok se nam bo vedno zdel eden takih Pavlovih rekov. Pavel je vedel, da so nebesna telesa postala čvrsta pod bolečinami in hrepenijo proti svojemu razblinjanju, svojemu duhovno-nebeškemu nastati: «In vsa narava zdihuje pod bolečinami, čaka, da se jo posvoji!» Posvečeni Pavel ima s to globoko besedo v mislih bolečine, pod katerimi so se izoblikovali čvrsti minerali v to, na čemer mi stojimo in hodimo.

Dokler je to za nas le sistem razmišljanja pa o duhovni znanosti ne vemo pravega. Nekaj posebnega pa je, da se ideje in čustva spremenijo. Ker se na vsakem koraku - v vsem tistem, kar zunaj vidimo, - naučimo čutiti in občutiti, postanemo drugi ljudje! To je bilo mnenje tistih, ki so res nekaj vedeli o ezoteričnem nauku krščanstva. Tja do 18. stoletja lahko zasledujete krščanske pisatelje, ki so še imeli občutek za življenje v naravi, za vse njeno veselje in trpljenje. V svojih delih so nam zato zapisali besede, ki so za človeka danes samo besede, največ alegorije in slike, razumeti pa jih je treba kot resničnost: »Samo misliti o naravi ni dovolj, čutiti in okusiti, občutiti jo morate!«

To so mislili, ko je kosec odkosil žitna stebela, da to okušamo, čustva občutimo, ki vejejo čez njivo. In tudi mi čutimo ugodje narave če vidimo, kako mož v kamnolomu tolče kamenje in naučimo se čutiti, če vidimo, kako se tam, kjer se reka zliva v morje in se odlaga zemlja, z odlaganjem zemlje obenem odlagajo občutki bolečine.

Tako postane narava za nas čisto prežeta z dušo. Tako si duša človeka utira pot iz ozkosti. Čustva stečejo v okolje. Z vso obdajajočo nas naravo postanemo na ta način eno, - malo po malo - eno. In če tako postanemo malo po malo z vso naravo okoli nas eno, čutimo večje dogodke tudi v njeni duhovnosti, duševnosti. Ko se pomladi dnevi daljšajo, ko seva na našo Zemljo vedno več svetlobe, rastejo iz skrivnostne notranjosti Zemlje prej v svojih kaleh v zemlji skrite rastline. Ko se vse spet pokrije z zelenim, čutimo, da ne teče ven le to, kar vidimo, - svetlikajoče zelenilo, - temveč čutimo, da se tudi duševno tu nekaj dogaja. In ko proti zimi postajajo dnevi malo krajši, ko prihaja na našo Zemljo vedno manj svetlobe in se rastline spet umaknejo, ko se zelenilo spremeni, čutimo nekaj podobnega, kot čutimo sami, kadar se utrujeni pripravljamo zvečer spat. In podobno pomladi. Ko se narava prebudi, čutimo da ta izraz za nas ni le alegorija, temveč prava resničnost. Čutimo spremembo narave, - spremembo duše in duha narave. Od sredine poletja čutimo potem kako gre vse navzdol, kako se duša naše Zemlje nagiba k stanju spanja. Ko se potem zvečer človek nagiba k svojemu stanju spanja, imamo pred seboj tisti živ proces, ki smo ga pogosto opisali: astralno telo se počasi z JAZom človeka izvleče iz telesa ven, se osvobodi in plava tako rekoč v svojem lastnem svetu. Če bi človek zmožgel v svojem sedanjem razvojnem stanju človeštva to, kar nekoč bo, bi se, ko se astralno telo dvigne iz etrskega in fizičnega telesa, zasvetila duhovna zavest. Okoli telesa bi bilo duhovno delovanje in duhovni svet. Človek bi enostavno stopil iz svojega fizičnega telesa sem gor v drugo obliko bivanja. Tudi sicer je temu tako - le da človek v svojem današnjem stanju razvoja o tem nič ne ve.

To se dogaja tudi na naši Zemlji. Astralno telo okolja naše Zemlje se v toku leta preobraža. Preobrazbe so na obeh polkroglih različne, kar za nas danes ne bo pomembno. V tistem času, ko kalijo iz zemlje rastline in življenje sploh, je astralno telo naše Zemlje zaposleno z naravnim Biti naše Zemlje. Skrbi za rastline da rastejo, skrbi za vse, kar se na Zemlji dogaja kot odevanje v zeleno in uspevanje. Jeseni pa, ko pride čez Zemljo neke vrste stanje spanja, preide to astralno telo Zemlje v svoje duhovno delovanje.

Tisti, ki to dogajanje na Zemlji živo čutijo, vedo, da morajo v vsem, kar zunaj kali in uspeva, videti na neposreden način v času najvišje pozicije Sonca - od pomladi do tja v jesen, zunanje razodetje duha Zemlje. Potem pa, ko se približa jesen, stojijo neposredno pred zemeljskim astralnim telesom, ki je postalo bolj svobodno. Ko so dnevi najbolj kratki, ko se zunanje fizično življenje najbolj približuje spanju, pa se prebudi duhovno življenje. In kaj je to, »duhovno življenje Zemlje«? Kaj je duh Zemlje?

Ta duh Zemlje se je kot tak, kot duh Zemlje sam označil tam, kjer je rekel: «Kdor je moj kruh, hodi po meni!», s tem, ko je opozoril na to kar čvrste hrane za človeka rojeva zemlja in je rekel: «To je moje telo!» in ko je opozoril na sokove, ki tečejo skozi to kar je živo in je rekel: «To je moja kri!» S tema dvema stavkoma je Zemljo takrat sam označil kot svoj organizem.

V predkrščanskem času je bilo vse to drugače in drugače je v času krščanstva. Tako, kot je v času krščanstva, je postalo šele v nekem določenem trenutku razvoja Zemlje. - V času kratkih dni, ko so uprizarjali svete misterije starih časov, so se tisti, ki so bili posvečeni, obrnili z vsem svojih duševnim bitjem k Soncu in v »globoki polnoči« dneva približno, ki ga poznamo kot dan Božiča, so vodili tiste, ki naj bi jih posvetili, v svete misterije do tega, da so lahko videli Sonce ob polnoči. Tam so jih namreč pripeljali do jasnovidnosti. Sedanji človek ob polnoči ne more videti Sonca, saj je na drugi strani Zemlje. Da bi Sonce videl, pa za jasnovidnega človeka fizična Zemlja ni prepreka. Sonce vidi v njegovi duhovni bitnosti. In če so jasnovidni ljudje v svetih misterijih ob polnočni uri videli Sonce, so videli regenta Sonca, Kristusa. Saj je bil za tiste, ki naj bi z njim stopili v stik, brez nadaljnjega takrat le v Soncu.

Dogodek, ko je iz ran na Golgoti tekla kri, je bil za ves razvoj Zemlje pomemben. Tega dogodka ne more razumeti nihče, ki ne more razumeti, da je krščanstvo utemeljeno na mističnem dejstvu. Če bi nekdo z jasnovidnim obrazom iz nekega daljnega planeta lahko opazoval razvoj Zemlje skozi tisočletja, bi videl ne le fizično telo Zemlje, temveč tudi njeno astralno telo. To astralno telo Zemlje bi kazalo skozi tisočletja določene luči, določene barve in določene oblike. V nekem trenutku se je vse to spremenilo. Pojavile so se druge oblike zasvetile so druge luči in druge barve. In to je bilo v trenutku, ko je tekla na Golgoti kri iz ran Odrešenika. To ni bil le človeški, to je bil kozmični dogodek. S tem je prešel na Zemljo Kristusov JAZ, ki se ga je sicer smelo iskati le na Soncu. Povezal se je z Zemljo in v duhu Zemlje najdemo JAZ Kristusa, JAZ Sonca. Duha Sonca, ki ga je v svetih misterijih starih časov iskal ob polnoči v Božični noči na Soncu, zmore videti posvečeni sedaj, v novem času, v samem Kristusu kot duhu središča Zemlje.

Krščanska zavest, ne le zavest običajnega kristjana, temveč zavest krščanskega posvečenca, je v čutenju žive povezanosti s Kristusovim duhom.

To je proces, ki se odigrava vsako leto, ko postajajo dnevi krajši in gre naravna Zemlja v svoje spanje. Takrat je proces tak, da stopimo lahko z duhom Zemlje v neposredno povezavo. Zato prestaviti rojstvo Odrešenika v čas najkrajših dni in najdaljših noči ni plod samovolje, temveč ustreza principu posvetitve. S krajšanjem dni in daljšanjem noči vidimo povezano neskončno pomembno duhovnost in čutimo, da je v tem dogodku duša, in sicer najvišja duša, ki jo mi v razvoju Zemlje lahko čutimo.

Pri izgovarjanju Kristusovega imena prvi kristjani niso čutili nekaj kot nauk ali sumo misli. Čisto nemogoče bi se jim zdelo, da bi samo zaradi stavkov, ki jih je izgovoril Kristus Jezus kot krščanski nauk, imenovali nekoga kristjana. Nikomur ne bi padlo na misel trditi, da se ti stavki ne morejo najti tudi v drugih religijah in nikomur ne bi padlo na pamet misliti, da je to kaj posebnega. Šele danes pripisujejo prav v izobraženih krogih poseben pomen temu, da se učenje Kristusa Jezusa ujema z drugimi veroizpovedmi. Res je, da se v učenju komaj lahko najde stavek, ki ga niso učili že prej. Kristjan pa ni povezan s Kristusom le zaradi učenja. Kristjan ni tisti, ki verjame v besede, temveč tisti, ki verjame v Kristusovega duha. H kristjanu sodi, da se čuti povezanega z resnično na Zemlji prisotnim Kristusom. Priznavati le Kristusov nauk še ne pomeni pridigati krščanstva. »Pridigati krščanstvo« pomeni, videti v Kristusu duha, ki smo ga karakterizirali kot regenta Sonca, ki je v trenutku, ko je tekla na

Golgoti kri, prenesel svoje delovanje na Zemljo in je s tem Zemljo povezal z delovanjem Sonca.

Tisti, ki so krščanstvo najprej oznanjali, se zato niso čutili niti najmanj dolžni oznanjati le besede. Najbolj pomembno jim je bilo to, da so oznanjali osebo Kristusa Jezusa: »Mi smo ga videli, ko je bil z nami na sveti gori!« Zanje je bilo pomembno to, da je bil tam, da so ga videli. »Naše roke smo položili v njegove rane!« Zanje je bilo pomembno to, da so se ga dotaknili. V tem zgodovinskem dogodku je utemeljen ves bodoči človeški razvoj na naši Zemlji. Apostoli so to takrat čutili in zato so rekli: »Za nas je zelo pomembno, da smo bili z njim na gori, smatramo pa tudi kot nekaj velikega, da se je v njem izpolnila beseda prerokov, ki je prišla iz resnice in modrosti same!« In izpolnilo se je, kar so preroki vedeli v naprej. Takrat so s »preroki« mislili na posvečene, ki so Kristusa lahko napovedali, ker so ga v starih svetih misterijih ob polnoči v Božični noči videli. Dogodek na Golgoti predstavljajo prvi Kristusovi apostoli kot izpolnitev tistega, kar so vedno vedeli. In velik premik se dogodi v čustvih tistih, ki vedo.

Če gledamo tja v čas predkrščanstva in gremo vedno dalj v te čase, najdemo vedno bolj, da je bila vsa ljubezen vezana na krvno sorodstvo. Še v judovskem ljudstvu, iz katerega je izšel Kristus sam, vidimo ljubezen le v krvnih sorodstvih samih. Vidimo, da se ljubijo tisti, v katerih teče skupna kri. In tudi prej je bilo to vedno tako, da je počivala ljubezen na naravnih temeljih skupne krvi. Duhovna ljubezen, ki je neodvisna od krvi in mesa, je prišla na Zemljo šele s Kristusom. V bodočnosti bo od tega odvisna izpolnitev izreka: »Kdor ne zapusti očeta in matere, brata in sestre, žene in otroka, ne more biti moj apostol!« Kdor meni, da je ljubezen odvisna od naravnih temeljev, od krvi, v tem smislu ni kristjan. Rezultat krščanstva je duhovna ljubezen, ki bo kot veliki trak bratstva prežela vse ljudi.

Zato pa se človek nauči s krščanstvom tudi največje svobode, največje notranje zaprtosti. Še psalmist je rekel: »Spominjam se starih dni in razmišljam o pračasih!« Nenehno občutenje starih časov je bilo, gledati tja gor k praprednikom. Čutili so, da kroži po lastnih žilah še kri praprednikov in lastni JAZ so čutili povezan z JAZom praprednikov. Če so to hoteli čutiti močno - tudi še v starem judovskem narodu - so izgovarjali ime »Abraham«. Čutili so se v njem, v skupnem krvnem toku, ki je tekel sem od Abrahama. Če je Jud hotel izgovoriti svoje najvišje, je rekel »jaz sem eno z Abrahamom!«. Potem, ko je telo umrlo, je šla njegova duša nazaj v naročje Abrahama. To ima globoko ozadje, zelo, zelo globoko ozadje. Takrat še ni bilo tiste samostojnosti, ki je prišla v človeško zavest po Kristusu-Jezusu. Zavestno spoznanje besede »Jaz sem« je prišlo v človeka po Kristusu-Jezusu. Enega pa takrat še niso čutili, polne božanskosti najbolj notranjega božanskega bitja človeka. »Jaz sem« so čutili, - povezovali pa so ga s prapredniki. Čutili so ga v skupni krvi, ki je tekla dol od časov Abrahama. Potem je prišel Kristus-Jezus in je prinesel zavest, da je v človeku nekaj mnogo starejšega, nekaj mnogo bolj samostojnega, - da »Jaz sem« ni le nekaj, kar vsebuje tisto, kar živi v nekem narodu kot nekaj skupnega, temveč je nekaj, kar živi v posamezni osebi, - ki mora zato iz sebe samega spet tudi iskati ljubezen v posamezni osebi. Jaz, ki je danes v vas zaprt, navzven ločen, išče navzven duhovno ljubezen.

Ta JAZ se ne počuti eno z očetom, ki je bil v Abrahamu, temveč z duhovnim očetom sveta: »Jaz in oče sva eno!« In tako globok izrek kot ta, - čeprav je ta najpomembnejši, ker bolj

odpira razumevanje - je tisti, ko je Kristus ljudem pojasnil, da ni najgloblje, če rečejo: «Jaz sem bil že v Abrahamu!» Pojasnil jim je, da je »Jaz sem« starejšega datuma, utemeljen v Bogu samem: ««Pred Abrahamom je bil JAZ SEM«», tako izrek v prvotnem tekstu, ki pa je običajno postavljen tako, da si nihče pri tem ne more nič misliti. Ni bilo rečeno: «Prej kot je bil Abraham, sem jaz!» Pred Abrahamom je bil »Jaz sem«, najbolj notranje duhovno bitje, ki ga vsak nosi v sebi samem.

Kdor razume ta stavek, podre globoko v bit krščanskega pogleda in krščanskega življenja in razume, zakaj Kristus tudi opozarja: «Jaz sem pri vas vse dni do konca sveta!» Zato bi morali tudi mi čutiti prav razložen stavek božičnega antifona, ki nam pravečno skrivnost brezčasnega »Jaz sem« ob krščanskem Božiču vsak čas na novo pove. Božična pesem ne pravi «Danes se spominjamo, da je bil rojen Kristus!» temveč vedno: »Danes nam je rojen Kristus!» Saj je dogodek brezčasen. In to, kar se je nekoč dogodilo v Palestini, se dogodi za tistega, ki nauk lahko spremeni v čustva in občutenje vedno znova, v vsaki božični noči.

Do tega, da bo človek spet živo občutil, kaj je mišljeno s takim praznikom, bo človeka spet vodil duhovno znanstveni pogled na svet. Njegovo poslanstvo ni biti abstrakten nauk, abstraktna teorija, temveč človeka v polnosti spet voditi v življenje. Pokazati mu življenje ne kot nekaj abstraktnega, temveč kot povesod polno duševnosti. In dušo čutimo, če gremo v kamnolom in vidimo, kako razbijajo kamenje, dušo čutimo, če gledamo jato ptic selivk,- če vidimo kako gre kosec preko polja,- ko Sonce vzhaja in zahaja, - in vedno globljo prežetost z dušo čutimo, čimbolj globoka dogajanja opazujemo.

In najpomembnejša duševna dogajanja čutimo ob velikih obratih leta. Tistega, kar je za nas najbolj pomembno, bi se morali spet naučiti ob velikih obratih leta, ki so zaznamovani z našimi prazniki.

Tako bodo naši prazniki postali spet nekaj, kar preveva človeške duše kot živ dah. Človek se bo ob takih prazničnih trenutkih spet vživel v veliko delovanje in tkanje duha in duše polne narave. Prav antropozof naj bi najprej v naprej kot pionir čutil, kaj prazniki spet lahko postanejo, ko bo človeštvo duha spet dojelo in kaj pomeni »dojeti duha v praznikih«. Če antropozofi že danes ob takih praznikih od čutenja in občutenja narave kaj čutijo in občutijo in se ob teh pomembnih trenutkih spominjajo, kaj v tem življenjskem nauku duhovna znanost človeku spet prinaša, bodo sodili k močem, ki bodo človeka vodile spet ven v svet. Antropozofija bo potem živa stvar duše, vitazofija bo in bo to najboljše lahko v časih, ko se duša svetov čisto posebej nagne dol k nam in se posebej intimno z nami poveže.